

Af Warnstedts Theaterpapirer.

Ved Knud Bokkenheuser.

Desværre mangler der i det kgl. Theaters Papirer i Rigsarkivet en Del, som brændte sammen med Christiansborg Slot. Det, man nu kan finde, er derfor saa meget kostbarere, og det maa anses for et Held, naar man finder Dokumenter, der har undgaaet Ildsvaaden. I det store kgl. Biblioteks Manuskriptsamling ligger imidlertid Kladden — udateret — til Kammerherre Warnstedts¹⁾ Indstilling angaaende et nyt Reglements Affattelse. Det er et Aktstykke, som giver denne humane og dygtige Theaterchefs eget Billede tillige med hans Syn paa adskillige af hans Samtid.

Da der i Directionen blev delibereret over Theatre-Reglementets Affatning, besluttede jeg for ei at volde vidtløftige og uafgiørende Debatter, efter min Overbeviisning, ligefrem skriftlig at fremsætte mine Grunde for eller imod de til Reglementet gjordte Propositioner og at lade dette cirkulere som et Bilag, naar Conceptet til bemeldte Reglement kom i Omløb, paa det mine Herrer Meddirecteurer²⁾, som for endeel endnu kunde være fremmede i Theaterbestyrelsen, derved kunde faa nogle Grunde for deres Bestemmelser. Jeg har nu næsten i 9 Aar³⁾ tjent i dette saa indviklede Fag, og troer, at jeg i den Tid temmelig nøye har lært at kende mine Undergivnes Værd og Forhold til hinanden. At sige, hvad jeg derom veed, holder jeg for Pligt saavel imod disse som imod Dem, mine Herrer.

¹⁾ Kammerherre Hans Vilhelm von Warnstedt, f. 13. Sept. 1743, administrerende Direktør for det kgl. Theater og Kapel fra Marts 1778 til 16. Maj 1792. † 20. Oktbr. 1817.

²⁾ Som selve Theatrets Overhoved fungerede den lidet theaterkyndige Overhofmarskal Chr. Fr. Numsen (f. 12. April 1741, † 26. Novbr. 1811) fra 1784—1791. Han havde meget imod Warnstedts Ønske i 1786 faaet Theatrets Ledelse omordnet, saa at Direktionen foruden ham selv og Warnstedt som Præsæs og Administrator, bestod af Etatsraad Eiler Hagerup (f. 27. Septbr. 1736, † 1795), Justitsraad Peder Wormskjold (f. 26. Aug. 1750, † som Konferensraad 15. Marts 1824), Overauditør Peder Rosenstand-Goiske (f. i August 1752, † 6. Febr. 1803), den da endnu ikke udnævnte Kapelmester og Hovedkasserer og Sekretær, Justitsraad N. Lassen, der senere begik Kassesvig mod Theatret. Af disse var egentlig kun Rosenstand-Goiske theaterkyndig.

³⁾ Indstillingen er skrevet i Slutningen af 1786.

At dette skeer saa seent og saa ufuldkomment, maa jeg bede [om] Overbærelse for i det næsten utroelige Detail i den daglige Bestyrelse, Skolarerne, Repetitionerne, Forestillingerne og hvad der er mere end alt dette, det daglige Overløb af alle til Theatret henhørende og af dem i Publico, som med disse staae i Forbindelse, betage mig al Tid til noget vedholdende siddende Arbeide. Man lader mig sieldent nyde Madroe, og hvad jeg skal læse af daglig opførende Skuespil, maa Natten bruges til. Jeg anfører dette for nogenledes at gjøre det fatteligt, hvorledes et saa lidet Arbeide har kunnet medtage saa megen Tid. Imidlertid har jeg sagt enhver, som længtes efter at vide sin i Reglementet bestemte Skæbne, at jeg allene var Aarsag i, at det endnu ei var kommet til allerunderdanigst Forestilling, for derved at fritage mine Herrer Meddirecteurer for Eftertale af Ved- og Uvedkommende. Efter Hr. Justitsraad Lassens⁴⁾ Udsigende have de, som kunde vente Forbedring i Løn for endeel erholdt meer i Forskud, end Forbedringen kan beløbe sig til. I min uforgribelige Betænkning følger jeg vedlagte Udkast til Reglementet⁵⁾ og henviser til de deri anførte Bogstaver A og B og til de under hver Benævnelse satte Tal.

A. Lønninger.

Directionen.

1. Da jeg ingen Løns Forbedring begierer, saa havde jeg vel ingen Anledning til at nævne mig selv, men een Gang og paa eet Sted maa jeg dog anføre, at mig i Aaret 1778 allernaadigst er forundt et Laan af Theatre-Kassen paa 2000 Rdl., som jeg tilbød at afbetale med 900 Rdl. aarlig, og jeg troer, at jeg ligesaa godt her som paa en anden Tid kan anbringe denne Sag. Min huuslige Tilstand har hidindtil ei tilladt mig at opfylde min Forpligtelse. Mig er tvende Gange allernaadigst forundt Udsættelse, og de Tider, vi leve i, og som enhver ligesom jeg føler Besværlighed af, nøder mig meget imod mit Ønske at

⁴⁾ Lassen var Hovedkasserer fra 1786—92.

⁵⁾ Disse Bilag findes desværre ikke paa det kgl. Bibliothek, men det maa sandsynligvis være Numsens Konzept til en allerunderdanigst Forestilling, som, som Kronprinsen senere bifaldt med Forbigaaelse af Warnstedts her meddelte Forslag.

anholde om Forord til end videre allernaadigst Delation. Da man saa, hvormeget Theatre Kassen prospereerte, at den nemlig alt i de første Aaringer af min Bestyrelse ikke allene betalte sin Giæld til Finance-Collegio, forøgede anseeligt sine Garderobbe- og Decorations-Inventarrier og desuden fik en betydelig Beholdning, uagtet Theatret var blevet beriget med langt kostbarere Skuespil og Balletter end forhen, blev mig af Mænd, som den Tid kunde udføre, hvad de tilbøde, sagt, at, om jeg vilde søge denne Giælds Eftergivelse, vilde man med Fornøielse understøtte min Begiering; men jeg frabad mig denne Gunst og anholdt ikkun om Udsættelse, og at man efter Løfte vilde sætte mig paa en saadan Fod, at jeg nogenledes kunde leve af min Løn. To Gange er den forbedret, hver Gang med 400 Rdl., saa at jeg nu tiener paa 2000 Rdl; men endnu har jeg ikke kunnet overkomme at gjøre Afdrag paa mit Indskud i Enkekassen. Enhver af os veed vel af egen Erfaring, hvad man i disse Tider med den strengeste Huusholdning kan udrette med 2000 Rdl., og naar jeg forsikrer, at 3—400 Rdl. aarlig hensmelte i og for Tienestens Skyld til reent Tab for min Kasse, saa bliver det saa meget mere undskyldeligt, at jeg af det Overblivende hidindtil hverken har kunnet afdrage paa Kassegielden eller kan det for det første.⁶⁾

2. Det er mig historisk bekiendt, at Hr. Justitsraad L a s s e n for nogle Aar siden søgte Tillæg, og at hans Ansøgning erholdt allernaadigst Paategning til Forestilling. Han forestaar de vigtige, besværlige og med stort Ansvar forbundne Embeder som en ærekiær Mend for 200 Rdl. mindre end hans Formand, Justitsraad H v a s s, havde for Inspecteur-Tienesten allene. Han har ligesom jeg mange tilfældige, men uundgaaelige Udgifter, men har ikke som jeg erholdt noget Tillæg eller Gratification. Han har ikke søgt Justitsraad-Tittul, men erholdt den, fordi man ansaa det for upassende, at han i Rang og Værdighed skulde gaa efter de med Kancelliraads Rang benaadede Synge- og

⁶⁾ Warnstedt beholdt sin Gage af 2000 Rdl. Han maa ogsaa have faaet Udsættelse med Tilbagebetaling af Laanet. Det blev nemlig aldrig betalt. I en allerunderdanigst Forestilling af 18. Oktober 1794 foreslaar den daværende Direktion, at man som uerholdelige stryger et temmelig stort Antal Beløb, deriblandt som det største 2000 Rdl., som »forrige Directeur Hr. Kammerherre von Warnstedt« skylder.

Dandsemestre Potenza⁷⁾ og Laurent⁸⁾. Hans Forretninger tiltager stedse, og jeg indseer ikke, hvorledes han uden en Fuldmægtigs Hjælp vil kunne bestride hans Arbeide. Jeg troer, at han af Theatret for sin Person fortjener at lønnes for hans to Embeder i det mindste som hans Formand for det Eene, og bliver han ikke sat istand til at lønne en habil Fuldmægtig eller Skriver, kunde Theatre-Bestyrelsen let geraade i Forlegenhed, om ham tilstødte menneskeligt Vanheld af Sygdom⁹⁾.

3) Siden Herr Justitsraad Lassen gik ud af Bygnings-Directionen, troer jeg ikke, Fuldmægtig Jessen¹⁰⁾ meer ved Theaterskriveriet kan gavne; de ham tillagte 100 Rdl. mener jeg kunde spares.

4) — — —

II. Inspektionen.

1) — — —

2) — — —

III. Informationen.

1) — — —

2) Laurents Skole, saaledes som den nu er, er ikke allene overflødig, men endog skadelig for Theatret. Den bestaar af Lewer¹¹⁾ som Underlærer, Hortulan¹²⁾ som Repetiteur

⁷⁾ Syngemester Michel Angelo Potenza (f. 1723, † 13. Marts 1800) kom hertil 1768 som Tenorist ved et italiensk Selskab og blev Syngemester ved den 1773 oprettede Syngeskole. 1780 fik han Kancelliraads Rang.

⁸⁾ Dansemester Pierre Jean Laurent (f. 24. Marts 1759, † 23. Maj 1831) var af fransk Herkomst, hans Fader var indvandret hertil og Hofdansemester. Dette blev Sønnen allerede af Navn 1770, men virkede først fra Slutningen af 1790'erne.

⁹⁾ Lassen, hvis Skæbne senere blev saa trist, nød Warnstedts absolutte Tillid, hvilket bidrog til Warnstedts Fald, da Bedragerierne opdagedes. Ved den endelige Ordning fik han som Sekretær 300 Rdl., som Inspektør 500 Rdl., 40 Rdl. til Skrivematerialer og desuden 100 Rdl. til en Skriver, muligvis den i 3) omtalte Fuldmægtig Jessen, som ellers forsvinder af Regnskabet. Lassens Formand, Justitsraad Hvass (f. 1731, † 1803), nød en Pension af 400 Rdl.

¹⁰⁾ Se Note 9.

¹¹⁾ Lewer var en dygtig Danselærer, som imidlertid hyppig led den Tort, at Galeotti tog hans bedste Elever fra ham og efter et Par Ugers Dressur udgav dem for sine. Som Danser var han selv uden Betydning.

¹²⁾ Om Hortulan, som ikke maa forveksles med den kendte Skuespiller af samme Navn, vides kun, at han netop i dette Aar var Repetitor ved Laurents Balletskole og Figurant i Balletten.

og 5 Skolarer, hvoraf ingen kan blive til mere end det, de nu alt ere, nemlig maadelige Figuranter, og hvad de som saadanne behøve at vide, lære de af Balletmesteren ved Balletrepetitionerne. Denne lille Skole, som i Følge allerhøjest Resolution ingen Tilvæxt faar af Elever, men skal ophøre med disse, generer den større og vedblivende Skole i Hensigt til Pladsen. Balletmesteren maa informere og repetere i samme Tid paa Hofftheatret, og som oftest hindrer den ene Forretning den anden. Kunde denne Skole ad interim ophæves, det er, til Hr. Laurent blev restitueret og kom tilbage, kunde man af Tiden, den medtager, Stedet, den holdes paa og Repetiteuren, som deri bruges, gjøre en fordeelig Anvendelse¹³⁾.

3) — — —

4) — — —

5) Dette kunde blive den af Galeotti¹⁴⁾ saa meget ønskede og virkelig fornødne Secondrepetiteur, NB. ikke Hortulian, som vi kan undvære ved Dansen, men den ved Schalls¹⁵⁾ Undervisning forventede Eleve af Orchestret.

6) Saalænge Laurents Skole ikke aldeles er ophævet, mener jeg, at Lewer maatte beholde de 100 Rdl. som Underlærer i samme¹⁶⁾.

7) Egentlig holder jeg Instructeurtienesten for Skuespillere for overflødig, næsten skadelig. I ethvert Fag haves, om just ikke et fortræffeligt, saa dog et godt eller passabelt Sujet; dette,

¹³⁾ Til Forstaaelse af denne Paragraf maa man vide, at Laurents Skole var den ældste, men Galeotti havde i 1781 ved Eickstedts Hjælp faaet 500 Rdl. aarlig til Oprettelse af en anden Danseskole. Skøndt dette gav idelig Anledning til Krig, især fordi Galeotti sjældent passede sin Skole, ser det jo dog her ud, som om Warnstedt vil protegere Galeottis paa Laurents Bekostning. Ved den endelige Ordning bibeholdtes begge Skoler, Laurent fik 800 Rdl., Galeotti 500 Rdl. aarlig som Bestyrere af deres Skoler, Lewer 100 og Hortulan 50 Rdl. foruden deres øvrige Løn. Man har altsaa slet intet Hensyn taget til Warnstedts Indstilling her.

¹⁴⁾ Vincenzo Galeotti (f. i Florens 5. Marts 1733, † 16. Decbr. 1816) blev 6. Okt. 1775 ansat som Balletmester v. Theatret, udfoldede en stor Virksomhed, skabte den første Balletdigtning her i Danmark (48 Balletter har han komponeret).

¹⁵⁾ Claus Nielsen Schall, Komponist (f. 28. April 1757, † 10. Aug. 1835) var da ansat i det kgl. Kapel og havde i de sidste 6—7 Aar gjort sig kendt ved sine lette, iørefaldende Melodier til Galeottis Balletter.

¹⁶⁾ Angaaende Udfaldet af denne Indstilling se Note 13.

ligegodt af hvilket Kiøn, burde veilede den Eleve, som enten selv valgte eller blev bestemt for Faget, og saaledes danne sig selv en Doublant for alle sine Roller. De gode Skuespillere vilde herved blive mere interesserte for deres Konst og for Skuespillets bedre Gang i det Hele; thi enhver vilde naturligvis søge at vinde Ære for sin Lærling. Lærlingen vilde beflitte sig paa at ligne, ja overgaa sin Mester; Publicums Dom decideerte, og skeete det end i Faveur af Lærlingen, vilde Lærerens naturlige Egenkærlighed dog nogenledes holde ham skadesløs i sine egne og Publici Tanker, fordi han selv havde en saa væsentlig Andeel i dennes Fremgang. Om jeg ikke meget bedrager mig i mine Gissninger, tror jeg, at denne Indretning vilde blive den sande Emulation¹⁷⁾ for de gode Skuespillere til at tænke med mere Ærelyst paa deres Konst, end hidindtil er skeet af de fleste, ikke at tale om den Fordeel, de kunde forskaffe sig ved at blive lettet i deres Arbeide ved en anden, som de i ingen Henseende kunde ansee med Misundelse. Den Partiaand, som saa meget hersker imellem Skuespillere i Almindelighed, vilde og herved om ikke ganske ophøre, saa dog meget aftage. Men da S c h w a r z¹⁸⁾ nu eengang er Instructeur og som saadan med besynderlig Flid og ofte med megen Held, betydelig har gavnet Tienesten, saa holder jeg for, at det baade er billigt og ret, at han ascenderer til afgangne R o s e s¹⁹⁾ Løn af 300 Rdl. som In-

¹⁷⁾ Emulation = Opmuntring til at kappes.

¹⁸⁾ Frederik Schwarz (han staver sig undertiden selv med t, dog hyppigst uden) (f. 15. Juni 1753, † 13. Juli 1838) var fra Ungdommen Warnstedts gode Ven. Han blev 1767 antaget ved Balletten, men gik efter Løndemanns Død i Marts 1773 over til Skuespillet, hvor han først forsøgte sig i det komiske Fag. Han fik meget stor Betydning, dels som udøvende Kunstner, dels som Instruktør, men tillige indlagde han sig Fortjeneste ved at foregaa de øvrige, den Gang lidet sædelige Skuespillere med et smukt Eksempel i sit borgerlige Liv og ved at arbejde paa at højne Standen, hvilket skete gennem Stiftelsen af »Det dramatiske Selskab« 1777, hvor han med jævnaldrene drev dramaturgiske Øvelser. Selskabet fik særlig Betydning ved Opførelsen af Ewalds »Balders Død« paa Hoftheatret i Marts 1778; men Aaret efter opløstes det paa Grund af indre Uenighed, og i December 1779 udnævntes Schwarz paa Warnstedts Foranledning til Instruktør for de yngre, hvorved den Indflydelse, han havde øvet gennem Selskabet, bevarede.

¹⁹⁾ Christoffer Pauli Rose (f. 10. Okt. 1723, † 30. Okt. 1784) var den længst levende af de Skuespillere, der debuterede, da Thielo i 1747

structeur. At ham i sin Tid er givet Haab hertil, troer jeg, om endskiønt mig derom intet formeligt er bekiendt, men dette tør jeg med Rimelighed formode, at om han af forrige Overtilsyns-Commission havde begieret skriftlig Forsikring om Udsigt til Roses fulde Instructeur-Løn, naar den engang vacerte, vilde man sikkerlig med Fornøjelse have understøttet denne hans mig synende billige Begiering. Jeg abstraherer her aldeles fra alt det, som han i denne Tid har foretaget for at naae dette og andre Ønsker opfyldt, og betragter ham allene som den i begge sine Kald meget nyttige Artist, som jeg allene med Hensigt til den kongelige Theatre Tienestes gode Gang ønsker paa en god Maade, dog uden at Directionen derved i sin Anseelse i nogen Betragtning skulde krænkes, at kunne se tilfredsstillet og rolig. Ham kunde for Tillægget paalægges den Pligt, som R o s e havde, men som han aldrig med Nytte opfyldte, nemlig at bi-vaane alle Prøverne. Kort efter min Embeds Tiltrædelse erfoer jeg, hvor lidet den ellers som Skuespiller værdige R o s e gav- nede ved Operette-Prøverne, og da jeg med Grund formodede, at R o s e s Post eengang maatte blive S c h w a r z e s Bestemmelse, saa deelte jeg strax paa Grund heraf den dertil værende eene In-structeurs Forretninger saaledes ved Prøverne, at R o s e allene stod for Komedie- og S c h w a r z for Syngespil-Prøverne, hvor jeg da med Overbeviisning kan bekræfte, at han har givet vigtig Tieneste.²⁰⁾

Hvad Motiverne i vedlagte allerunderdanigste Forestilling til

aabnede Theatret paa Kongens Nytorv. Han ansaas derfor som Bærer af den holbergske Tradition — skønt Holberg ikke yndede ham, og han blev i 1778 ansat som Theatrets første Instruktor, hvad han, som det ogsaa fremgaar af Warnstedts Omtale her, dog mere synes at have været af Navn end af Gavn.

²⁰⁾ De for Warnstedts Syn paa Instruktionen og dens Betydning karakteristi- ske Bemærkninger synes slet intet Indtryk at have gjort paa Kommis- sionen. De vidner ogsaa om et altfor idealistisk Syn paa Skuespilleres Tænkemaade og Ædelsind, saa at den øvrige Direktion har haft Ret i ikke at bygge paa disse Betragtninger, men at bibeholde og endda udvide Instruktor-Institutionen. Derimod synes det en Smule ubilligt, at man ikke fulgte Warnstedts Indstilling med Hensyn til Schwarz's Instruktor- Gage, men afkortede den til 200 Rdl., hvilket, da han kun havde 500 Rdl. fast og 200 Rdl. i personligt Tillæg, synes lovligt lavt for Theatrets første Kraft, der saaledes i alt kun opnaede 900 Rdl. i aalig Gage.

R o s s i n g s²¹⁾ Antagelse som Instruëtur i R o s e s Sted belanger, da holder jeg samme for urigtige. Enhver erindrer sig, at R o s e var en modbydelig Elsker i det ædle Fag paa Scenen. Hvorledes skulde han da have lært hans Eleve R o s s i n g, hvad han selv ingen Idée havde om? Roses Periode som navnkundig Skuespiller tør jeg sige, tog først sin Begyndelse, da jeg næsten tvang ham til at gaa ind i de ædle Fædres Roller, og heri har han vel intet lært Rossing. Hans Talent som tragisk Skuespiller skal jeg ikke dømme om, da jeg sielden har haft Lejlighed til at see ham i dette Fag, førend jeg erholdt mit Embede, og under min Bestyrelse kunde det hverken blive dyrket eller indføres blandt Skuespillerne, fordi Hs. May. Kongen udtrykkelig tilkiendegav mig, at det ikke var den Genre, man ønskede cultiveret og at jeg allene skulde sørge for at faae det danske Theatre til at ligne Theatre italien i Paris i alt, hvad der af Skuespil kom paa Scenen. I Forestillingen ønsker Directionen: d o g e n g a n g a t f a a e d e t æ d l e F a g i n d f ø r t p a a S c e n e n ; men ved en Discipel af en Lærer, som selv intet Talent havde for det ædle Elsker-Fag, og dette var det, Theatret meest trænger til at faae besat. Jeg troer ikke engang, at Directionen maatte vove at sige dette til vor allernaadigste Konge, som er mit og enhvers Høye Model til et Ideal om en Høy, ædel og fornem Mand, endog i Sine mindste Lader.²²⁾ Er det en afgjort Sag, sandsynligt er det for det meeste, at Lærlingen søger at ligne sin Lærer, endog i hans Feil, saa bliver Følgen af Rossings Undervisning i Declamation, at vi paa det Dan-

²¹⁾ Af alt det, her skrives om den store Skuespiller Michael Rosing (Warnstedt staver hans Navn, som det udtaltes) er det eneste retfærdige, at han, hvad selv hans Ven og Beundrer Rahbek maatte indrømme, havde megen Kamp med sit norske Maal, der ikke klædte den danske Scene. Michael Rosing fødtes d. 19. Februar 1736 i Røros i Norge, saaledes vel i Trondhjem Amt, men han er ikke Trondhjemmer. Han debuterede i 1776 som Syngeskolar, men havde sin første Rolle i Voltaires: »Zaïre« d. 6. Okt. 1777, og han havde, da denne Indstilling blev skrevet, allerede vist sit betydelige Talent. Han optraadte sidste Gang 1815 og døde d. 12. Okt. 1818.

²²⁾ Man smiler noget ved at tænke paa, at det her omtalte Ideal for Fornemhed er — Kong Christian d. VII. Men denne Art Smiger er ikke særlig for en ellers saa fornuftig Mand som Warnstedt. Det er en Tone, man genfinder overalt i Klubtaler og Fødselsdags Henvendelser til Kongen, endda til hans Død. Indrømmes maa det iøvrigt, at Christian d. VII i lyse Øjeblikke kunde føre sig med kongelig Anstand.

ske Theatre indfører den norske Dialekt. Rossings Declamation, især i det pathetiske skurrer stedse i det fine danske Øre, og da meest, naar han meest umager sig for at skiule, at han er en Tronhiemmer. Hvad vilde Nordmanden sige, naar en indfødt Kiøbenhavn eller Jyde vilde paatage sig at lære ham Declamation? Jeg er vis paa, at han vilde finde det meer end underligt.

Videre siges i Forestillingen, at det daglig spores paa Scenen, at Rossing kiender den fine Verden; men det troer jeg ikke, han gjør. Han lever, saa vidt jeg veed, meget hiemme en familie, og om de faa Middelstandsselskaber, han kanskee er admitteret til, kan det højestens siges, at han intet ondt eller usædeligt lærer i. For at faa det høye, ædle og fornemme Væsen, som behøves til at spille Prindsers, Marquis'ers, Grevers Rolle, maae man ikke allene kiende, men selv være, hvad man i Almindelighed forstaaer under den Benævnelse af en *homme du bon ton*, og for at blive det, maa man fra Ungdommen af have haft Optragelse i den fine Verden og enten for sin Forstand, Skjønhed eller Midler have forstaaet at skaffe sig Adgang til den fineste Slags af Kiønnet, i hvis Skole man efter mine Tanker allene kan danne sig til at blive en saadan. Alt, hvad man lærer ved at begynde dette Studium for sildig, eller naar man først har begyndt at gaae allene i Verden, som er Rossings, mit og de flestes Tilfælde, er nogenledes at kunne leve med den fine Verden og ved nøyeste Opmærksomhed paa enhver af Ens mindste Ord, Miner og Bevægelser, at undgaae Batourder eller Todsevorrenhed, som kunde give Anledning til Persiflage.²³⁾

At Rossing kiender Charactererne i sine Roller, har han tilfælles med mange, som derfor ikke kunne spille disse Roller, langt mindre lære det til andre. Hertil behøves megen Routine, og den har Schwartz, men Rossing ei. Skulde Directionen derfor med Grund kunde bruge dette Motiv for Rossings Antagelse til Instructeur, som efter min oven yttrede Formøning

²³⁾ Rosings Omgangskreds var mest det bedre Bourgeoisii og den studerede Verden, men Fremtiden gav Warnstedt Uret; Rosing havde Evner til at føre sig med Anstand selv i prinselige Roller. Warnstedt gør ogsaa her sig selv Uret. Alle, der kendte ham, nævner netop hans fornemme, adelige Maade at føre sig paa, at denne Egenskab gik forøvrigt i Arv til hans uægte Søn, den bekendte Skuespiller Frydendahl.

ikke engang er en nødvendig Charge, saa maatte han i det mindste først have produceret ikke allene for Directionen, men for Publicum en eller flere af ham allene formerte Sujetter, og en saadan Prøve synes mig burde aflægges, førend man foreslog ham til et Embede, hvis Virkninger ikke kunne blive skiulte. Det kan efter mit Begreb ikke undskyldes, om Directionen i dette Tilfælde gjør et urigtigt eller unyttigt Valg; thi at det er urigtigt, troer jeg at have beviist med R o s s i n g s Personelle som Nordmand, der ufeilbarlig stedse vil hindre ham i at faae Urbanitet paa den danske Skueplads, og unyttigt troer jeg, det bliver, saalænge S c h w a r z, som hidintil er skeet, troelig virker i sit Embede. Han, S c h w a r z, skal desuden i Følge Allerhøyeste Befaling af 9. Marts 1778 instruere Tienere, Soubretter og alle unge Skuespillere uden Undtagelse, og følgelig blev der ingen tilovers til R o s s i n g at instruere uden de Skuespillere, som var i Tienesten, førend bemeldte allerhøyeste Befaling blev udstedt, og vilde Directionen paalægge ham som Pligt at omdanne eller forbedre disse, hvor det endda virkelig kunde behøves, skabte man ham et ulyksaligt Liv, som kanskee snart kunde gjøre ham uskikket til sit Kald som Skuespiller: man gjorde ham med faa Ord til et Offer for lige saa utaalelige som uundgaaelige Fortrædeligheder. For engang for alle at faae sagt alt, hvad jeg holder for Pligt at sige om S c h w a r z og R o s s i n g, saa vil jeg her endnu anstille en Sammenligning mellem disse to virkelig for Theatret gode Mænd i saa vidt det angaaer Instructeur-Chargen; thi som Skuespillere betragtet troer jeg ikke, de kunne komme i Ligning. R o s s i n g er ret god; men S c h w a r z bedere. Den første kunde til Nød undværes, den anden næppe, den første kunde erstattes, men sværlig vilde man finde alle S c h w a r z e s gode Egenskaber samlede i eet Sujet. S c h w a r z er født i Kiøbenhavn (en væsentlig Omstændighed for en Skuespiller paa det eneste Theatre i Danmark) og opvoxet ved Theatret, som han kiender ligesaa godt som en ordentlig Mand kiender sin egen Stue; han har stedse, som er notorisk, giort Theatre-Væsenet til sit Studium og i den Anledning giort sig bekjendt med Theatrene i Hamborg, Hannover, Cassel, Manheim, Metz, Litz, Strasborg og Paris og under afgangne Legationsraad L y t z e

gjort personlig Kendskab med en Lequin, Mollé, Monsel, Prévillé, Brizard o. fl.²⁴⁾ han forstaaer og taler med temmelig Færdighed Fransk, Tydsk og Engelsk, og hvad i disse Sprog er skrevet om Theatret, derom besidder han megen Kundskab, han blev god Dandser under en Laurents, en Martens og en Deletres Anførsel²⁵⁾, han fægter og spiller et par Instrumenter. Dette anfører jeg for at vise, at Schwartz med nogen Slags Grund kan gøre Paastand paa at besidde Smag. Han har stedse havt Adgang i mange gode Huse, hvor god Tone herskede, og hans jævnlige og kæreste Omgang har været med Kunstnere i alle Fag og Lærde, som fornemmelig dyrkede de skønne Videnskaber. Jeg vil ikke tale om, hvad han ved mit Kiendskab kan have vundet i sin Kunst, det vilde maaske see ud som Egoisterie; men dette tør jeg dog vel uden Forfængelighed troe, at hans Smag for det Ædle og Gode ved mig meer har vundet end tabt.²⁶⁾ Man kan med faae Ord sige, at Schwartz har faaet og givet sig selv en med sit Instructeur Embede passende Opdragelse.

Derimod kan af det ovenanførte næsten intet siges i Faveur af Rossing, ikke engang, at han er hiemfødtd; thi i Hensigt til det danske National Theatre er og bliver han stedse en Fremmed. Han kiender intet Theatre uden vores eget, og næppe

²⁴⁾ Lequin er i denne Forbindelse utvivlsomt den kendte franske Skuespiller Lekain, f. 1728, † 1778, Mollé maa være Molé (1734—1802); de var begge ved Theatre français lige saa vel som Prévillé (1721—99) og Brizard (1721—91). Hvem Monsel skal være, kan ikke siges, men han maa vel have været Skuespiller. Deletres Navn maa sikkert ogsaa være forvansket, da Stavemaaden jo er ganske ufransk, ej heller Martens kan der, saa vidt skønnes, skaffes Oplysninger om. (Denne Note takker jeg Hr. Magister J. C. Normann for).

²⁵⁾ Legationsraad Lytzes Navn maa være urigtigt. Udgiveren har i al Fald ikke kunnet finde nogen dansk Embedsmand af dette Navn.

²⁶⁾ Der ligger ikke heri nogen Selvros eller Overdrivelse fra Warnstedts Side. Han havde virkelig paa det varmeste taget sig af Schwarzs Opdragelse og Udvikling i hans unge Aar og arbejdede stedse i Fællesskab med ham for at udvikle hans Kendskab til Kultur og fremmed Litteratur, ligesom han havde støttet hans Bestræbelser indenfor »Det dramatiske Selskab«. Maaske kan man i den Omstændighed, at Mich. Rosing bar Hovedskylden for dette Selskabs for tidlige Død, søge en Del af Forklaringen til den Uvilje, hvormed Warnstedt behandler hans Sag.

kan han gjøre sig noget Begreb om en bedre Skuespiller, end han selv troer sig at være. Sandt nok, han er den bedste i det ædle Fag paa vort Theatre (det han og er antaget til, allene har dyrket og været brugt i, som vel maae bemærkes) men han er dog langt fra Fuldkommenhed som Skuespiller, og af hans Elever kan man rimeligviis ikke vente sig meere, end han selv viser. Kundskab om Litteraturen i fremmede Sprog troer jeg ikke, han har, det maatte da være i det Tydske, af hvilket han har oversat nogle Stykker for Theatret.²⁷⁾ Som Sanger derimod betragtet har *Rossing* fortrinlige Fortienester, som fortiene synderlig Opmærksomhed. *Potenza* er nærved, om ikke alt over de 60,²⁸⁾ og det er vel ikke at vente, at han herefter skulde kunne producere, som overgik en *Winter*,²⁹⁾ *Morthorst*³⁰⁾ p. p., ei heller troer jeg, han nu meer forandrer Lærermaade eller Smag, som vel kunde være godt, men da han idelig maa øve saavel gammel som ny Musik med Sangerne til den daglige Tjeneste, saa faaer han aldrig Tiid til at raffinere nogen især, men troer at have gjort meget, naar han ikkun kan bringe Sangerne til at intonere de simple Noder, at inddele Takterne, pausere og falde ind i rette Tiid, som destoværre tidt skeer maadeligt nok. Saa-længe *Hansen*³¹⁾ ikkun var Skuespiller, havde *Potenza* en

²⁷⁾ Af trykte Oversættelser fra Rosings Haand forelaa der paa dette Tidspunkt Franskmanden *Pilons*: »Den døve Elsker. opført paa Theatret 18. Sept. 1785 og Tyskeren *Brandes*: »Mediceerne«. Om han skulde have besørget utrykte Oversættelser, kan ikke oplyses. Senere oversatte han bl. a. for Theatret Ifflands: *Rejsen til Byen*, opført første Gang 29. April 1796.

²⁸⁾ *Potenza* gik da i sit 63. Aar.

²⁹⁾ *Birgitte Christine Winther* (f. 1751, † 18. April 1809) var en meget skattet Altsangerinde, uddannet af *Potenza*. Hun debuterede d. 31. Januar 1774 og anvendtes tillige meget i Skuespillet, navnlig til *Holbergske Magdeloner*. Hun forlod Theatret i August 1805.

³⁰⁾ *Johanne Elisabeth Morthorst* (f. 1767, † i August 1845), senere *Md. Dahlén*, gift 1792 med Danseren *Carl D.*, debuterede som Sopransangerinde i »Det foregivne Hexeri« 21. Sept. 1784 og havde et stort Elskerinderepertoire i Syngestykkerne. Fik Afsked 9. Juni 1827.

³¹⁾ *N. A. Hansen*, en lidet betydende Skuespiller, var 1777 blevet Regissør. Om hans Virksomhed paa denne Post siger *Overskou*, at »han vel forestod den meget ordentlig, men uden ved nogen særdeles Dygtighed at kunne være Direktionen til Vejledning og Understøttelse«. Han var afholdt af Kammeraterne og iøvrigt Medlem af »Det dramatiske Selskab«. Han døde 1828, 81 Aar gl.

for Sproget og Begyndelsen af Syngeskunsten nyttig Hjælper; men da han blev Regisseur, kunde han umulig længer give sig af med Syngeskolen. Nu er han meget rigtig hensat under Betienternes Tal og har derved endog tabt Navnet for dette Arbeide, hvortil der efter Indretningen dog skulde være een bestemt. Hertil troer jeg, Directionen med god Grund til Nytte for Theatret kunde foreslaae R o s s i n g med 300 Rdl. Løn aarlig. Han har med utrættelig Fliid fornemmelig appliceret sig paa Musik og Sang, og omendskiønt han ikkun har en maadelig Stemme, dog saavel for Fremmede som Indenlandske erhvervet sig den fortiente Roes, at han er den af vore Sangere, som har den bedste Smag. Han skal og være saa vel oplagt til at undervise i Sangen, at det nylig oprettede Musicalske Academie⁸²⁾ ikke har taget i Betænkning at vælge ham til dets Lærer i denne Kunst, hvilket noksom viser, at han i Publico ligesom ved Theatret blandt alle hans Medtienere er accrediteret for sit Syngetalent, og naar jeg siger, at man i Komædien overbærer med ham, om jeg skal kalde det Urbanitet for hans Sangs Skyld, saa igientager jeg, ved mangfoldige Leiligheder, ham angaaende af Upartiske er sagt. Naar han, som jeg ikke kan tvivle om, med Fliid vilde lære de yngre Sangere Begyndelsesgrundene, deres Chor og andre smaa Partier, fik P o t e n z a Tiid til at vise sit Talent paa dem, som enten have Hovedroller, eller et andet enkelt, svært Synges-Nummer at udføre. Og opnaar P r e i s l e r⁸²⁾ den ansøgte ved G i e r l ø w s⁸³⁾ Død ledig blevne Accompagnistplads, og det blev ham og R o s s i n g tilsammen paalagt at undervise til en bestemt Tiid paa Dagen i Sangen, saa troer jeg næsten med Overbeviisning, at dette vilde blive det naturligste og rigtigste Middel, ved hvilket

⁸²⁾ Joachim Daniel Preisler (f. i København d. 16. Novbr. 1755, † 2. April 1809) debuterede d. 26. Januar 1779 som Leander i »Det unge Menneske paa Prøve«. Hans brogede Livsskæbne er noksom bekendt, i 1792 rømte han med en ung Skuespillerinde, Jfr. Fredelund, flakkede om i Tyskland i nogle Aar, blev en kort Tid atter Skuespiller i 1798—1801, da han blev Sufflør, men han maatte paa Grund af Øjensvaghed opgive denne Stilling 1802. Han maa rimeligvis have faaet Stillingen som »Akkompagnist«; thi da han flygter i 1792, har han medtaget ikke saa faa Sager fra Musikarkivet, som han i sin Ansøgning om at maatte vende hjem i 1800 forpligtede sig til aarlig at erstatte med 50 Rdl.

⁸³⁾ Gierløw har sikkert været en meget lidt betydende Person, siden han ikke en Gang nævnes hos Overskou.

vore Syngespil med mere Smag og større Fuldkommenhed kunde opføres. Den Pluralitet imellem to Danske og en Italiener vilde volde fordoblet Anstrængning i Læremaaden, hvorved da Kunsten sikkert i det Hele vilde vinde⁸⁴).

IV. Acteurer, Actricer og Syngeskolen.

Hvad samtlige Skuespilleres Løn angaaer (Syng-Eleverne undtagne), da befalede Hs. Kgl. Mayestæt den forrige Overtilsyns-Kommission i Rescript af 9. Marti 1778 at gjøre Forslag til Løns Forbedringer, og siger i bemeldte allerhøyeste Rescript, som ei er igienkaldet: Vi vilde til Fliids og Medstræbens Opmuntring blandt Alle ved Theatret henhørende, at herefter ikke Tillæg, men aarlige Gratialia skal de dueligste og flittigste forundes. Hvilken Hans Mayestæts allerhøyeste Villie offentlig, ved Herr. Juslitsraad H v a s s, i min Overværelse er tilkiendegivet alle Theatret Vedkommende. Overtilsyns-Kommissionens allerunderdanigste Forestilling med Reglementet for 1778 kunde læses i denne Directions Samling for at erfare Motiverne til Overtilsynskommissionens Principper i Hensigt til Løns Bestemmelse. De syngende Acteurs Løn blev da fastsat til 450 Rd., de syngende Actricers til 300 Rd. aarlig, og hvad de ved udmærket Fliid og Duelighed kunde fortjene mere, skulde de nyde som aarligt Gratiale. Paa Grund heraf troer jeg ikke nogen er beføiet til at begiere Tillæg i reglementeret Løn, men de bør alle kunne gjøre sig et vist Haab om extraordinair Gratification for exttraordinair Fliid, udmærket Tienstiver og godt Forhold i og udenfor Tienesten. De Undtagelser, som ere giorte i denne Regel for en Fru W a l t e r,⁸⁵) Jomfrue M ø l l e r⁸⁶) o. fl., have

⁸⁴) Al Warnstedts Modstand hjalp ikke, Rosing faar 200 Rdl. aarlig som Instruktor — det samme faar Schwarz, og to Aar efter — i 1788 — ansættes han fast med Anciennitet fra 1786.

⁸⁵) Caroline Halle (f. i Kbhvn. 5. Febr. (?) 1755, † i Stockholm 17. Novbr. 1826) »Thalias Caroline«, sin Tids berømteste sceniske Kunstnerinde, var saa at sige opdraget ved Theatret, udførte sin første Barnerolle 1762 og havde sin virkelige Debut som Pernille i »Den Stundesløse« 1. Decbr. 1769. Ægtede 1774 Kommercesekretær Walter, Ægteskabet opløstes. Efter en glimrende Karrière flygtede hun d. 29. April 1780 til Sverige, hvor hun ægtede den tyske Violinist C. F. Müller, virkede siden som Sangerinde i Stockholm.

⁸⁶) Catharina Møller (f. i Kbhvn. 30. Novbr. 1760, † 30. Novbr. 1831)

vel hidintil foranlediget Skuespillere af begge Kiøn, især de flittige og duelige, til at begiere Løns Forbedring og at troe sig forurettet over, at den ei ubuden blev dem tillagt; men nogle Undtagelser i en god Regel burde ikke ophæve den ganske, og derfor mener jeg, at de i dette Reglement foreslagne Tillæg burde reglementeres som faste, aarlige Gratificationer med den Clausul, at enhver, som erholder den, uryggelig skulde faa samme udbetalt paa eengang ved hvert Theateraars Slutning, ja vente den forbedret, saalænge de forbleve med at være flittige, duelige og af et godt Forhold i Tienesten, men at de for Efterladenhed, Skiødesløshed eller udmærket slet Opførsel indførtes i Theatre Selskabet eller imod deres Foresatte, efter den administrerende Directeurs særlig indgivende Beretning, efter Omstændighederne enten for en Deel eller aldeles igien kunde miste dem.

Dette Baand er overflødig for en ærekær, men høystforødent for en slettænkende Skuespiller.³⁷⁾

1) M u s t e d³⁸⁾ havde 500 Rdl. som dansk Skuespiller, men ved den italienske Operas Afgang 1778 erholdt han de 300 Rd. i Tillæg, som han havde som Opera Sanger. Han tiener paa den største Skuespiller Løn 800 Rd.

2) S c h w a r z har ei, som det hedder i vedlagte Udkast til Forestillingen, mod Reglementet erholdt Tillæg i Løn, men Tiid efter anden et bestemt aarligt Gratiale af 200 Rdl.³⁹⁾

senere Md. Berthelsen, sidst Md. Frydendahl, udmærket Sangerinde, men meget intrigant, var delvist Skyld i Md. Walters Flugt, debuterede d. 1. Decbr. 1777 i »Skovbyggeren« og optraadte sidste Gang d. 2. Marts 1811 som Marcellina i »Figaros Bryllup«.

³⁷⁾ Angaaende dette Forslags Skæbne oplyser Overskou, at Rosenstand-Goiske og Lassen stemte for det sammen med Warnstedt; Numsen, Hagerup og Wormskjold imod, da Kapelmesteren endnu ikke var udnævnt, stod Stemmerne altsaa ens, og Numsen lod da sin være den afgørende, da han var Chef, og Forslaget var dermed forkastet.

³⁸⁾ Jens Musted, (rimeligvis f. i København 1732 (Rob. Neiiendam angiver uden Kildeangivelse 1731), † 25. Juni 1798) blev Sufflør 1753, debuterede som Valerius i »Tartuffe« 10. Febr. 1756, var Tenorsanger og i Skuespillet første Elsker, en jævnt brugelig Kraft. Optraadte sidste Gang 10. Marts 1798. Han opnaaede de foreslaaede 800 Rdl.

³⁹⁾ Schwarz fik foruden de 200 Rdl. som Instruktør 500 Rdl. som Skuespiller og et personligt, aarligt Tillæg af 200 Rdl., ialt altsaa 900 Rdl.

3) *Elsberg*⁴⁰⁾ har med alle sine naturlige Talenter ikke villet tiene meer end han i 1778 blev reglementeret for, 450 Rd., dog har han nogle Gange erholdt Gratiale.

4) *Thessen*⁴¹⁾ har siden *Roses* Død forbedret sig, men ikke nok til at fortiene Gratiale. Han er desuden hiulpen i sin huuslige Forfatning, og dette bør han i mine Tanker antage som Opmuntring til Fliid i Tienesten.

5) *Urberg*⁴²⁾ troer jeg vel lønnet med 450 Rdl.

6) *Rossing*. Naar *Rossing* fra 1778 til 1783 ikke havde nydt anseelige Diæter og andre Agreements som Hofsanger paa *Fredensborg*,⁴³⁾ naar han desforuden af Theatret ikke havde faaet adskillige Gratificationer og anden betydelig Understøttelse i sin huuslige Tilstand, og naar endelig hans *Kones*⁴⁴⁾ for meer end to Aar siden med Hensigt til Mandens Fortienester med 130 Rd. forbedrede Løn, ikke skulde komme i nogen Betragtning, saa var 50 Rd. aarlig Tillæg næsten en Skam at byde denne meget flittige, meget duelige og meget skikkelige Skuespiller, især comparativt til saa mange andre. Men behandles han efter mit ovengiorde Forslag, troer jeg, at han i Betragtning af hans

⁴⁰⁾ *Nicolaj Elsberg* (f. 1749, † 14. Decbr. 1802) oprindelig *Struensees* Tjener, debuterede 9. Febr. 1774 som *Lisidor* i »*Den nye Prøve*«, spillede *Elskere* og *Bonvivanter*, men var doven og drev derfor ikke sin Kunst vidt. Optraadte sidste Gang 17. Maj 1802. Han fik 450 Rdl., som her foreslaaet.

⁴¹⁾ *Carl Frederik Thessen* (1738—98) debuterede 11. Novbr. 1774 som *Lycander* i »*Den Stolte*« og spillede senere meget maadeligt gamle Mænd, fik Afsked for Forsømmelighed 1796, var senere 1796—97 ansat som Instruktør ved *Heussers Theater* i Odense. Han opnaar en fast Gage af 450 Rdl.

⁴²⁾ *Ivar Hesselberg Urberg*, norskfødt 1744, debuterede 29 Aar gl. 27. Okt. 1773 i *Elskerroller*; var en meget ubetydelig Skuespiller og Sanger, der altid laa i Krig med Direktion og Kammerater, han sad hyppig i Theatrets Fængsel, fik under fra hans Side ret skandaløse Forhold Afsked 1789 og levede senere som Eventyrer, dels som *Bjørnetrækker* paa *Markeder*. Han døde i en tom Stald hos sine *Bjørne*, der havde revet sig løs og ædt ham op. Hans Gage blev 450 Rdl.

⁴³⁾ *Rosing* og hans *Hustru* opholdt sig flere Somre med *Fribolig* paa *Fredensborg* for der at underholde *Herskaberne* ved festlige Lejligheder, der faldt ved saadanne Lejligheder adskillige Gratiale af, der dog ikke vedkommer det kgl. Theaters Økonomi.

⁴⁴⁾ Om *Md. Rosing* se nedenfor. *Rosing* fik, som det var foreslaaet, 50 Rdl. Tillæg, altsaa 500 Rdl. foruden de 200 Rdls. Instruktørgage.

Kones store Løn for det første kan være tilfreds med de for ham bestemte 50 Rdl.

7) **Busch**⁴⁵⁾ kan med al sin Fliid og sit gode moralske Forhold aldrig blive en gavnlig Skuespiller, og havde man ikke i ham Udsigt til en god Souffleur, var han, da saa mange nye ere tilkommet, et ganske overflødig Væsen ved Theatret.

8) **Gielstrup**⁴⁶⁾ har mange Fortienester og især den vigtige for Theatret, at han i Publico er almindelig yndet. Man kan om ham sige, at han forskaffer Folk til Huset. Han fortienner ikke allene de for ham bestemte 50 Rdl. aarlig Gratiale, men endog, om Kassen kunde formaae det, en Gave a parte.

9) **Preisler**⁴⁷⁾ Som ei syngende Skuespiller troer jeg, Preisler kan være tilfreds med et Gratiale af 50 Rdl. til hans nu havende Løn. Jeg formoder, at han forlader Sangen.

10) **Ibsen**⁴⁸⁾ kan efter mine Tanker først om nogle Aar, naar han nemlig ved at lære mange Roller bliver meer gavnlig for Theatret, vente Forbedring i Løn.

11) **Saabye**⁴⁹⁾ har i Aaret 1780 begyndt at spille i Komædien og har i de sidste 3 Aar næsten aldrig været frie for at

⁴⁵⁾ P. G. Rusch blev som Elev Medlem af »Det dramatiske Selskab«, debuterede i »Kærlige Forbitrelse« d. 3. November 1777, men gled som talentløs hurtigt ud i Glemsel. Han fik dog 450 Rdl. aarlig.

⁴⁶⁾ Adam Gottlob Gielstrup (f. 11. Okt. 1753, † 10. Febr. 1830) debuterede 10. Okt. 1777 som Henrik i »Henrik og Pernille«, blev en meget betydelig Skuespiller, forlod en kort Tid Theatret i Vrede 1780, tog Afsked 1803, var tillige Maler. Hans Løn blev ved dette Reglement 500 Rdl. Warnstedt fik ikke sin Vilje med Extra-Gratiale.

⁴⁷⁾ Preisler fik ogsaa 500 Rdl.

⁴⁸⁾ Lars Ibsen var kendt som Privat-Skuespiller i Klubberne og debuterede uden Forberedelse, da Kemp var blevet syg, i en komisk Rolle som Buschmann i »Juliane v. Linderak« 12. Decbr. 1785 og gjorde stor Lykke. Derfor har han ogsaa nu knap et Aar efter fast Ansættelse med 300 Rdl. Desværre svarede hans Udvikling ikke til Forventningerne; Han fik ingen Betydning; blev 1800 Garderobeforvalter, døde 21. Febr. 1805.

⁴⁹⁾ Peter Rasmussen Saabye (f. 1. Marts 1762 i Kbhvn., † 3. Marts 1810) debuterede 1781 som Løjtnant Krone i »Greven af Walton«, men fik først fast Ansættelse nu i 1786, var en meget yndet Bonvivant. Optraadte sidste Gang 24. Febr. 1810. At der var Nød i hans Hjem, var ikke underligt, hans Fader var en fattig Tømmersvend. Trods Warnstedts kraftige Anbefalinger blev hans Lønning holdt nede i de 300 Rdl., som han jo ganske vist efter W.'s Mening vilde være lykkelig for. W. hjalp ham senere, sendte ham bl. a. ogsaa paa Theatrets Regning til Udlandet for at studere.

spille smaae eller store Roller saavel i Skuespil som i Komedier. Om ham kan jeg med god Samvittighed bekræfte, at han er en af Theatrets flittigste og dueligste Skuespillere. Han kunde maa-see været en af de bedste, om man havde kunnet ladet ham danne sig til noget vist Fag i Besynderlighed, f. Ex. Elsker Faget, hvortil han baade for sin skønne Figur og for sit behagelige Mæle synes at være oplagt. Hidintil har han, baade fordi han, indtil for ongefær 2 Aar siden, næsten stedse figureerte i Balletterne og tillige spillede i Komedien, ikkun været lønnet med 120 Rd. aarlig foruden nogle smaa Gratificationer, som jeg Tiid efter anden har ladet ham gjøre af Theatre Kassen, men som i alt beløber sig til 100 Rdl. Han gik over til syngende Skuespiller Lærling i det Haab, at om han reusseerte i Sang og Action, skulde hans Skiæbne ved Theatret ligne *R o s s i n g s*, *B u s c h s*, *G i e l s t r u p s*. Disse erholdt fuldt syngende Skuespilleres Løn, saa snart deres Debut Tiid var forløben, og de to sidstes Debuts som Sangere var i ingen Hensigt at ligne med *S a a b y e s* i Vennen af Huuset i »foregivne Hexeri«, som han for to Aar siden med fortient Biefald gjorde. Han tiener som sagt endnu kun 120 Rdl., og omendskiønt jeg vel troer, at han vilde holde sig for lykkelig ved at blive sat paa 300 Rdl., saa er det derfor dog ikke mindre ubilligt, om han, som i saa lang Tiid for saa ringe Løn har gjort Theatret saa god Tieneste, ikke skulde nu i det mindste nyde samme Lykke som ovennævnte tre saa at sige straks ved deres Antagelse kom i Besiddelse af. Jeg holder det for min Pligt at underrette mine Herrer Meddirecteurer om dette unge Menneskes mig synende Rettigheder, fordi han ganske sorgfrie har henstillet sin Skiebne i mine Hænder, og fordi jeg fuldkommen troer, at han vel fortienet at blive reglementeret som enhver anden syngende Skuespiller. Han er desuden af en meget god moralsk Konduite saavel paa som udenfor Theatret, uagtet han med sine fattige Forældre og Sødskende lever et uselt Liv, har intet uden det, han bærer paa Kroppen og er i henved 300 Rdl.'s Gield.

12) *K n u d s e n s*⁵⁰⁾ Erfaring ved Theatret har lært mig, at endog de bedste Sujets fordærves ved at komme for pludselig til

⁵⁰⁾ Hans Christian Knudsen (f. 4. Marts 1763, † 4. Marts 1816). Den senere saa navnkundige Skuespiller var oprindelig Murer, var en Gang

alt, hvad de kunne gjøre sig Haab om. 300 Rdl. er næsten alt, hvad Knudsen kunde vente i adskillige Aar endnu, og faaer han dem strax, bliver ingen særlig Emulation for ham til alvorlig Anstrængning i en Konst, som han hidintil kun har spøgt med. 200 Rd. synes mig var god Begyndelse for ham. Jeg under ham ellers, hvad han kan faae, men ønsker tillige, at det maae blive gavnligt for ham, og han gavnlig for Theatret, hvilket jeg troer, man maae gjøre sig godt Haab om, især om han kunde spille Synge Roller saa godt som hans Debuts i Komeden.

Syngende Actricer.

1) Fogh⁵¹⁾ er den ældste syngende Actrice, men gavner Theatret meget lidet for 370 Rdl.

2) Rossing⁵²⁾ fortjener meget let 500 Rdl., allerhelst, da hun ganske har forladt Sangen. Hun er den af Elskerinderne, som har den bedste Anstand paa Scenen, og svarte hendes Physionomie og Organ til hendes Indsigt i Konsten, vilde hun sikkert være en meget yndet Actrice. Skulde man ikke paalægge hende at undervise Jfr. Fredelund?⁵³⁾ Jeg er af den Tanke, at et Fruentimmer lærer bedst af et Fruentimmer.

3) Winther⁵⁴⁾ som næstbedste Sangerinde, kan jeg ikke sige er for vel betalt med 500 Rdl. Hun gavner ellers mere for de publique Koncerter end for Theatret. Naar hun hørtes mindre i

afvist af Warnstedt som Skuespiller, men var nu ved Arveprinsens Forlangende, men meget imod de øvrige Skuespilleres Ønske ansat, men havde ikke debuteret; dette skete først 14. Decbr. s. A. som Oldfux i »Den Stundesløse«. Trods den af W. givne Advarsel blev Knudsen paa Reglementet udenfor de øvrige ansattes Liste anbragt med 300 Rdl. aarlig Gage. Han spillede sidste Gang 27. Novbr. 1815.

⁵¹⁾ Jomfru Fogh debuterede allerede 10. Febr. 1769 i »Maskerade«. Om hende siger Overskou: »Debutantinden var en daarlig Tilvækst for Personalet, hun blev mange Aar ved Teatret og opnaaede omsider 370 Rdl. i Gage, men fik aldrig en Rolle, uden fordi man ikke havde andre til den.« Det var ved denne Lejlighed, hun opnaaede de 370 Rdl.

⁵²⁾ Johanne Cathrine Olsen (f. i Kbhvn. 2. Juni 1756, † 15. Januar 1853) debuterede 3. Novbr. 1773 som »Nanine« i Voltaires Stykke. Ægtede 11. Febr. 1778 Skuespiller Michael Rosing, opnaaede 500 Rdl. uden Instruktionspligt. Optraadte sidste Gang 18. Decbr. 1823.

⁵³⁾ Om Jfr. Maria Fredelund se Note 32. Hun døde som Md. Luplau ^{6/11} 1797.

⁵⁴⁾ Se Note 29. Jfr. Winther fik 500 Rdl.

Byen⁵⁶⁾ vilde hun maaskee for hendes Stemmes Skyld oftere drage Folk til Syngestykkerne.

4) Gielstrup,⁵⁶⁾ Theatrets første og bedste Soubrette fortiener i mine Tanker at sættes paa lige Fod med Madam Ros-sing, allerhelst da hun vedbliver at tiene ved Sangen.

5) Schall⁵⁷⁾ er en ganske god Actrice og vilde blive bedre, om der gaves oftere Leilighed til at bruge hende. Som Sangerinde gavner hun næsten intet for 370 Rdl.

6) Møller⁵⁸⁾ har 700 Rdl., som hun for sit udmærkede Talent vel kan fortiene, i sær om man oftere kunde nytte det, end hidintil er sket.

7) Aaslev⁵⁹⁾ gavner og lidet som Sangerinde for 370 Rdl.

8) Preisler⁶⁰⁾ er et fortreffeligt Sujet for Theatret og for-tiener fuldkommen, hvad hun er ansat for.

9) Morthorst⁶¹⁾ troer jeg meget vel betalt med 300 Rdl., hun har ey været heldig i hendes Debyts, men kan blive gavnlig ved at doublere Jomfrue Møller, og lykkes dette hende nogen-ledes, kunde man ved forekommende Leyligheder opmuntre hende ved ubestemte Gratificationer.

⁵⁶⁾ Det var i de fine Klubber som »Harmoni« at der afholdtes Koncerter.

⁵⁶⁾ Cathrine Amalie Morell (f. 3. Marts 1755, † 1799) debuterede 3. Novbr. 1773 som Pernille i »Det aftvungne Samtykke«. Blev en udmærket Sou-brette og holbergsk Pernille. Ægtede 1778 Skuespiller Gielstrup. Op-traadte sidste Gang 12. Marts 1792. Hun opnaaede kun 420 Rdl. i Gage.

⁵⁷⁾ Catharine Margarethe Salathé (f. 4. April 1755, † 15. Decbr. 1838) debuterede 19. Febr. 1776 som Dorine i »Tartuffe«, var en ret kvik Soubrette, ægtede 27. Aug. 1779 Komponisten Schall. Fik Afsked 1794. Hendes Gage blev 370 Rdl.

⁵⁸⁾ Se Note 36. Jfr. Møller fik 700 Rdl.

⁵⁹⁾ Inger Birgitte Aaslev debuterede som 16aarig som Elskerinden i »Kærlighedsbrevene« 3. Marts 1778, fik senere stor Betydning i det ældre Rollefag, efter at hun 1789 havde ægtet Skuespiller H. A. Clausen. Hun døde 1843. Hun fik 370 Rdl.

⁶⁰⁾ Marie Cathrine Devegge debuterede som 17-aarig d. 27. Febr. 1778 som Pyrrha i »Deucalion og Pyrrha«. Blev en stor Skuespillerinde. Indgik 4. Decbr. 1778 sit højst ulykkelige Ægteskab med Skuespiller J. D. Preisler. Hun var vistnok født 19. Decbr. 1761, hun døde i yderste Elendighed 29. Maj 1797. Hendes Gage blev sat til 500 Rdl.

⁶¹⁾ Se Note 30. Jfr. Morthorst fik 300 Rdl.

Acteurer og Actricer, som ikke synge.

Acteurer.

1) Ørsted ⁶²⁾
2) Beck ⁶³⁾
3) Kemp ⁶⁴⁾	}	ere vel aflagte. Den første nyder nu sin Løn næsten som Pension, de andre to have 30 Rdl. aarlig meer end de fra Begyndelsen var antagne for. Jeg kan ei heller sige, at de have udmærket sig til at fortiene noget aarligt Gratial.

4) Arends⁶⁵⁾ har ligesom Schwartz Tiid til anden faaet sine Vilkaar forbedret ved et bestemt aarligt Gratial. Han er en flittig og paalidelig Skuespiller, som gavner ved at spille meget ofte.

Actricer.

1) Rose⁶⁶⁾ er Theatrets ældste Actrice og har mange Fortienester i det Fag, som hun nu bruges i. Hun fortienet fuldkommen, hvad hun faaer. Men hun er i saa elendig huustig Til-

⁶²⁾ Christoffer Hartmann Ørsted (f. i Haraldsted 2. Febr. 1721, † 19. Okt. 1787) debuterede 14. April 1747 i Bergs Hus i Læderstræde som Værten og 1ste Advokat i »Den politiske Kandestøber«, spillede mest jævne Borgermænd. Optraadte sidste Gang 14. Maj 1787 som Bonden i »Melampe«. Fik en Gage af 500 Rdl.

⁶³⁾ Bernhard Henrik Bech (f. 1748, † 1797) Student fra Roskilde. Debuterede 27. November 1769 som Henrik i »Honette Ambition«, naaede aldrig noget betydeligt, hverken som Skuespiller eller Forfatter af forskellige Skuespil. Fik 430 Rdl.

⁶⁴⁾ Johan Gottfried Kemp (f. 30. Novbr. 1751 i Kbhvn., † 20. Novbr. 1795) debuterede 2. Novbr. 1773 i »De 3 Friere«, blev en meget yndet komisk Skuespiller. Fik Afsked 16. Januar 1792 p. G. a. letsindig Omgang med en funden Pengepung, desværre var det en ukammeratlig Optræden fra Jfr. Møllers (Md. Frydendahls) Side, der berøvede Scenen denne Kraft. Hans Gage blev 430 Rdl.

⁶⁵⁾ Jacob Arends (f. 1742, † 6. Okt. 1801) debuterede i en Alder af 31 Aar 2. Okt. 1775 som Cléante i »Tartuffe«, spillede en Mængde pères nobles Roller, men blev aldrig mere end en Brugbarhed. Hans Gage blev 450 Rdl.

⁶⁶⁾ Charlotte Elisabeth Amalie Bøttger (hendes Fornavn angivet forskelligt, saaledes Caroline og Cathrine i St. f. Charlotte) (f. i Septbr. 1738, † 23. Febr. 1793) debuterede 28. Juni 1752 som Leonore i »Kilderejsen«, vandt megen Yndest saavel i Komædie som Tragedie, men nogen stor Kunstnerinde var hun ikke. Hun skrev desuden enkelte ubetydelige Skuespil til Theatret — hjulpen af Ch. D. Biehl —, ægtede d. 28. Juli 1779 Skuespiller C. P. Rose. Optraadte sidste Gang 1. Novbr. 1792. Efter Mandens Død fragik hun Arv og Gæld. Hendes Gage blev 600 Rdl.

stand og saa aldeles fordybet i Gield, at man vel ikke længe kan gjøre Regning paa hendes Tieneste, i Fald hun ikke paa een eller anden Maade hielpes.

2) H a l l e n s e n⁶⁷⁾ er vel betalt med 440 Rdl.

3) K n u d s e n⁶⁸⁾ er en paalidelig, god Actrice, men gavner med alt dog lidet for 550 Rdl.

4) P e t e r s e n⁶⁹⁾ Antages Jfr. O l s e n, saa bliver Jfr. P e t e r s e n endnu overflødige for Theatret, end hun alt er. Hun staaer virkelig i Veien for en gavnlige Soubrette.

5) A s t r u p⁷⁰⁾ er unægtelig en af Theatrets flittigste og nyttigste Actricer. Hun spiller ofte i et Fag, som kræver meget kostbar Pynt; hun kunde ved fortiene at sættes paa bedre Vilkaar, men efter min Formeening med et klækkeligere aarligt Gratiale end det, Reglementet bestemmer hende i Tillæg, som hun maaskee vil ansee for ydmygende. Som ey syngende Actrice var hendes Løn 300 Rd., men da hun var den eneste, som tiente saa ringe, opnaede hun endelig igiennem forrige Overtilsyns Kommission et Tillæg paa 40 Rd., hvorved hun og Jomfru P e t e r s e n kom i lige Løn, som var det, hun dengang attraaede.

Syngeskolen.

1) F r y d e n d a h l⁷²⁾ synes mig en god Aquisition for Theatret, i det mindste er dette den almindelige Mening om ham. Med

⁶⁷⁾ Om Jfr. Martin, senere Md. Hallese se Neiiendams Skuespillerbreve S. 217, hun debuterede, endnu medens Magistraten ledede Theatret, d. 28. Septbr. 1759 som Leonora i »Det lykkelige Skibbrud«, overtog senere Pernilleroller, men var en maadelig Kunstnerinde. Hun fik 440 Rdl. i Gage. Hun døde Oktober 1792.

⁶⁸⁾ Johanne Sophie Bergmann (f. 1742, † 1796) debuterede som Leonora i »Den Stundesløse« d. 28. Okt. 1765. Hun udførte en Mængde Elskerinderoller, senere ældre komiske Roller. Hun var en ret betydelig Skuespillerinde. Hun ægtede 1769 Sufflør Lars Knudsen. Hun trak sig tilbage ved Udgangen af Sæsonen 1794—95. Hendes Gage blev 340 Rdl.

⁶⁹⁾ Jfr. Petersen, der debuterede 12. Febr. 1773 som Finette i »Franskmanden i London«, var en meget ubetydelig Skuespillerinde. Hun tog Afsked ved Udgangen af Sæsonen 1798—99. Hendes Gage blev 340 Rdl.

⁷⁰⁾ Mette Marie Astrup (f. i Kbhvn. 25. April 1760, † 16. Febr. 1834) debuterede 13 Aar gl. 2. Juni 1773 som Leonora i »Den Stundesløse«. Hun fik et stort Repertoire, var ualmindelig smuk, men ingen betydelig Skuespillerinde. Optraadte sidste Gang 31. Maj 1823 som Orsina i »Emilie Galotti«. Fik 370 Rdl. i Gage.

⁷¹⁾ Peter Jørgen Frydendahl (f. 18. Okt. 1766, † 20. Febr. 1836) de-

120 Rdl. kan han vel umuelig underholde sig, især siden det er gaaet tilgæters med hans Forældre, af hvilke han ingen Understøttelse meere kan vente. Jeg mener, han for det første maatte sættes paa 200 Rdl. aarlig, og at Tillægget, 80 Rdl., kunde gives ham af de til Syngeelever fastsatte 60 Rdl.

2) Jfr. Steenberg⁷²⁾. Endnu troer Syngemesteren ikke, at han kan lade hende debutere som Sangerinde, uagtet hun næsten 3 Aar har nydt hans Underviisninger, og førend hun har debuteret, kan hun vel ikke vente meere end det, hun har — 120 Rdl.

3) Krag⁷³⁾ giver Haab om en god Soubrette, som unægtelig vil faae Yndest, men Sangerinde bliver hun ei. Foruden hendes Skolarinde-Løn, 120 Rdl., har Theatret hidintil klædt hende; thi Lønnen betales til Violon Schall for hendes Kost og Vadsk. Da hun har debuteret og bruges i Chor, saa troer jeg, hun kunde sættes paa 200 Rdl. og betydes, at hun herefter selv maatte klæde sig og forskaffe sig den til Theatret fornødne Pynt.

V. Dandsere og Dandserinder.

Hvad de egentlige Dandseres og Dandserinders Kiøn angaaer, da holder jeg for, at de burde betales vel, saalænge de var i deres brillante Periode, og den er mellem 20 og 30, høist 35 Aar, og siden sørge for deres nødtørftige Underholdning. Ville vi ikke komme til at trænge til kostbare fremmede Dandsere, og ville vi drage nogen Fordeel af de kostbare Dandseskoler, saa troer jeg, denne Regel bør iagttages, om man skal kunne giøre sig Haab om, at nogen med Lyst og

buterede som Belcour i »Vestindianeren« d. 7. Nov. 1786. Den store Skuespiller var, hvad ingen da vidste, — Meddelelsen skyldes Dr. Bobé — uægte Søn af Warnstedt. Hans Gage blev 120 Rdl.

⁷²⁾ Jfr. Steenberg debuterede 23. Novbr. 1787 som Isabella i »Den falske Formodning«; hun havde en lille Sopranstemme, trak sig uden at have optraadt i væsentlige Roller tilbage 1795. Fik i Gage 120 Rdl.

⁷³⁾ Jfr. Kragh, der senere blev Md. Poulsen, fik ingen Betydning. Overskou bruger haarde Ord om hende: hun gav sin Rolle med en Uforskammethed og Plathed, som hendes lille nævise Person gjorde aldeles utaalelige. Debuterede 18. Sept. 1785 som Miche i »Den døve Elsker«. Fik 200 Rdl., her er altsaa endelig Warnstedts Indstilling fulgt!!

Fliid skulde opoffre sine bedste Ungdomskræfter og som oftest Helbreden for en Konst, som ikke engang meer kan undværes, hvor der er et Theatre og saa meget mindre hos os, efterdi Balletter udgør et Hoved Spectacel, en Afvexling imellem Komædie og Operette. Jo flittigere en Dandser er i den daglige uomgiængelig fornødne Øvelse i hans Konst, og jo meere og ivrigere han søger at behage, jo stærkere iler han sin Undergang i Møde, og jo hastigere holder han op at fortiene en stor Løn. Hos os er Forskiellen paa en maadelig Figurants og en Dandsers Løn saa ringe, at det ikke lønner Umagen derfor at anstrænge sine Kræfter eller tabe sin Tiid med at formeere sig til Dandser. Herr *L a u r e n t* formeerte i sin Tiid halve Dusin brugbare Figuranter i 5 à 6 Maaneder, men han har ikke i lige saa mange Aar kunnet formeere sin egen Søn og *Jfr. Frølich*⁷⁴⁾ og *Stuart*⁷⁵⁾ til Dandsere, uagtet han og de derpaa anvendte megen Fliid. Naar een først kan de til Figurering fornødne Pas, behøver han som simpel Figurant ingen videre Øvelse. Exempel herpaa ere ikke vore Figuranter, derimod vore Dandsere maae daglig øve sig, ja daglig een eller flere Gange svede ved Øvelserne om de ellers ei paa een gang øyensynlig ville tabe sig i denne besværlige Konst; som aldrig dog kan undværes. Disse faae Ideer troede jeg at burde fremsætte, førend jeg nævnte nogen Person i sær.

1) *Galeotti* — — —

2) *Linck*⁷⁶⁾ har selv en god Skole og gavner ved samme

⁷⁴⁾ *Annine Marie Magdalene Frølich* (f. i Kbhvn. 15. Marts 1762, † 6. Novbr. 1784) debuterede i Tiaarsalderen d. 3. Decbr. 1771 som Danserinde, hendes korte Liv var en straalende Sejr paa Scenen, men Hjertesorger dræbte hende i 22 Aarsalderen.

⁷⁵⁾ *Rosalie Stuart* (død som Md. Zrza, gift med Hofviolon. *Franz Anton Xaverius Zrza*, Moder til Operasangerinden *Jfr. Eleonora Christine Zrza*, gift 26. Maj 1792, † 23. Jan. 1810) var Datter af en Datter af en *Equilibrist*, der havde optraadt her 1760. Hun debuterede som Danserinde i »Søofficererne« 31. Jan. 1783 og tiltrak sig Opmærksomhed ved sin noget robuste sydlandske Skønhed, udmærkede sig i Hovedrollen i »*Semiramis*«. Hendes Gage blev med *Pyntepenge* 400 Rdl.

⁷⁶⁾ *Johannes Linck* havde optraadt i Milano med Md. *Galeotti* og kom med hende hertil, debuterede 22. Okt. 1779 som *Æneas* i Balletten »*Dido*«, var fuldstændig afhængig af *Galeotti*, der sjoffede ham, der var en maadelig Danser, men kunde bruges til Lærer. Han fik 400 Rdl. + 100 Rdl. i Dansemesterløn.

i Galeottis, hvorved jeg og troer, han mest fortjener sin Løn; thi som Dandser betragtet da er han stærkt paa Retour og ængster meer end han fornøyer.

3) Jansen⁷⁷⁾ har næsten lige saa længe som Md. Biørn⁷⁸⁾ først af egen Drift, siden i Forening med 5 andre Figuranter og Figurantinder i Følge allerhøieste Kabinets-Ordre taget Underviisning i Galeottis Skole og er den eneste af de i bemeldte Ordre nævnte 6 Figuranter, som uafbrudt forblev i denne Skole, i hvilken han og alt for tre Aar siden med almindeligt Biefald har debuteret som Dandser og siden den Tiid med Fornøvelse været brugt til Hovedpartier i store og smaae Balletter og næsten i alle Entréer. Hans moralske Vandel er saare god. Hvad ham i dette Reglement bestemmes, burde ham ligesom Md. Biørn, Jfr. Stuart og alle andre af Hoffet og Publico optagne Debutanter have nydt fra det Øyeblik af, han offentlig aflagde Prøve paa sine Talenter, men han har med en Gratification af 50 Rdl. i de sidste 3 Aar, om jeg erindrer ret, ikkun staaet i 3die Figurant-classes Løn med 150 Rdl., følgelig er han ikke betalt for den Dandser-Tjeneste, han i 3 hele Aar saa vel har forrettet. — Naar alle meer eller mindre end han lønnede Figuranter enten intet havde at bestille eller og kunde anvende deres Tiid saavel i Provindserne som i Hoved Staden med at tiene Penge ved Informationer, saa har han nu i 5 Aar maattet arbeide og opslide en betydelig Mængde Klæder (han kan neppe betale sine Skoe maanedlig med 4 Rdl.) i Skolen for at blive det, han er, og havde jeg ikke deels af mit eget og deels med et Laan af 300 Rd. med Theatre Kassens Kaution understøttet ham, maatte han af yderligere Mangel paa den nødtørftige Føde og Klæder endog have forladt det Haab nogensinde at kunne blive Dand-

⁷⁷⁾ Marie Christine Lorentzen (f. 1763, † i Fredericia 15. April 1837) debuterede 20. Febr. 1781 i »Venskab paa Prøve«, blev en bærende Kraft i Galeottis Balletter. Afgik fra Theatret ved Udgangen af Sæsonen 1803—04. Gift i Sommeren 1782 med Fuldmægtig v. Hofstuen Chr. Bjørn († 1816). Hendes Gage blev 350 Rdl. med Pyntepenge + midlertidigt Tillæg af 350 Rdl.

⁷⁸⁾ Vilhelm Jansen spillede kun kort Tid en Rolle, fordunkledes snart af den ældre Bournonville. Han fik 400 Rdl. i Gage. Han døde 1808.

ser. Jeg har tidt, men Balletmesteren meget ofte seet ham blive afmægtig i Skolen af Sult og Fatigue. Dette har han taalt uden at murre og endog for to Aar siden afslaaet en svensk Officiers gode Proportioner om at lade sig engagere paa det Stockholmske Theatre, alene i Haab om at blive lønnet for sin Duelighed i sit Fædreland. Han bør efter min Formeening betales ligesom Md. Biørn, fordi han ligesom Md. Biørn er den bedste i sit Fag, og fordi han i Følge Allershøiest Befaling ligesom hun er fremgaaen for at naae sit Maal. Hun har nydt den største Dandsesinde Løn nogen Dansk har nydt før hende, næste i 4re Aar. Hun har Rivaler i Kunsten, men ingen ved Theatret nu tienende vover at rivalisere med Jansen, hvorfor jeg med Grund kan sige, han er den bedste Dandsere, vi eie, og at vi i ingen af de andre have Haab om at faae ham erstattet, det maatte da være i den lille Dreng, som i Aar først er seet, og hvad denne i Tilvæksten kan blive, er saa meget mere uvist, da han alt i den spæde Alder maae arbeide stærkt ved en ussel Underholdning.

4) Md. Barck⁷⁹⁾ — — —

5) Md. Biørn⁸⁰⁾. Directionen maae vel være betænkt paa en Gratification til Md. Biørn for hendes Tieneste i »Figaros Bryllup«. Jeg maatte ikke kiende Md. Biørns Fortienester for Theatret eller have Begreb om hendes Fliid og hendes svære Arbeide, om jeg kunde troe hende for vel betalt med 700 Rd. aarlig; men det er en Sandhed, at der intet Forhold er imellem hendes Løn og Fortienester, og

6) Jfr. Stuarts⁸¹⁾. Enten er 700 Rd. for meget for Md. Biørn, eller, hvilket vel er det rigtigste, 400 Rd. for lidt for Jfr. Stuart. Afstanden mellem disse to gode Dandsersinders Løn bør da ikke være saa betydelig, og findes dette,

⁷⁹⁾ Marie Knudsen debuterede blandt de allerførste, der medvirkede ved Balletten paa det kgl. Theater 1758—59, i en Alder af 17 Aar sammen med sin lige saa gammel, senere Ægtefælle Carl Barck (1743—1805). Hun hørte til Comos Skole og gjorde stor Lykke. Hun blev ved Theatret i 40 Aar, fik Afsked 1799, hendes Dødsaar kendes ikke, men hun overlevede sin Mand. Hun fik med Pyntepenge 550 Rdl.

⁸⁰⁾ Se Note 77.

⁸¹⁾ Se Note 75.

som jeg ikke tvivler om, at være rigtigt, troer jeg det ret og billigt, at en Forbedring af Jfr. *Stuarts Løn* faaer Sted.

7) Jfr. *Jensen*⁸²⁾ troer jeg for det første vellønnet med 350 Rd., men ogsaa hun burde haft denne alt for 2 Aar siden. Ellers kan der for en Deel siges det samme om hende som om *Jansen*, undtagen at hun to Aar sildigere begyndte at tage Underviisning hos *Galeotti*, og at hendes bedre huuslige Forhold har ladet hende lide mindre for Konsten, end han har lidt; ei heller har hun gjort Theatret saa vigtige Tjenester eller været det saa aldeles fornødent.

VI. Figuranter og Figurantinder.

1ste Klasse.

1) *Lewer*⁸³⁾ har foruden Klassens Løn, 300 Rd., 100 som Instructeur i *Laurents Skole* og 50 Rd. i *Gratiale*. Udenfor Theatret har han og en anden skikkelig Fortieneste, saa at man kan sige, at han vel kan slaae sig igiennem, men

2) *Weyle*⁸⁴⁾ har ikkun 300 Rd. og er ei oplagt til at fortjene noget ved Informationer. Han er endnu en god, yndet og vor eneste comiske Dandser, derfor synes mig, at han i det mindste burde gives et bestemt aarligt *Gratiale* af 50 Rd. —100 og *Prædicat* af Dandser.

2. Klasse.

3) *Dörfler*⁸⁵⁾ er vel betalt med 200 Rd., som er Klassens Løn.

4) *Colding*⁸⁶⁾ ligeledes. Vel har han under *Galeotti*

⁸²⁾ *Mariane Jensen* (f. 1768, † 29. Aug. 1797) debuterede 23. Sept. 1784 i »Den straffede Vankundighed«. Hun var navnlig en yndefuld Mimiker. 1. Dec. 1792 ægtede hun *Danseren Antoine Bournonville* og blev senere *Skuespillerinde* og spillede *Suzanne* i »*Figaros Giftermaal*«. Optraadte sidste Gang 19. Maj 1797. Hun fik 350 Rdl. med *Pyntepenge*.

⁸³⁾ Se Note 11. Han fik 300 Rdl. + 100 som *Danssemester*.

⁸⁴⁾ *Hans Jørgen Weyle* kom meget ung i Slutningen af 1760'erne paa *Danseskolen* og indtog i *Aarhundredets* sidste Fjerdedel en fremragende Plads paa Grund af sin Lethed, Dristighed og komiske Mimik. 1800 blev han *Solo-Danser*, 1809 tog han *Afsked* og døde 22. Maj 1820. Her fulgtes *Warnstedts Indstilling*. *Weyle* fik 350 Rdl.

⁸⁵⁾ og ⁸⁶⁾ *Dörfler* og *Colding* vandt ingensinde Navn. De fik hver 200 Rdl. aarlig.

giort sig Umag for at profitere i Konsten; men det kunde ikke lykkes ham, fordi hans Bryst var svagt.

5) **E b b e s e n**⁸⁷⁾ kunde have været Competent til en Dandser-Plads, dersom han efter hans egen, frivillig indgangne Forpligtelse var vedbleven at lade sig undervise af **G a l e o t t i**; men han declareerte, at han hellere vilde blive, som han var, end paa nye at begynde at lære; han er en meget god Figurant, som endog i mange Tilfælde vel tiener Theatret i betydelige Rollers Udførelse med god Pantomine og Dands, og i øvrigt af en god Conduite. Han fortjener i det Mindste for det første et aarligt Gratial af 50 Rd..

6) **H o r t u l a n n**⁸⁸⁾ fortjener fuldkommen at nyde de for ham i denne Klasse vacant staaende 50 Rd. Han fik dem ikke for hans slette Conduites Skyld. Nu er han vel gift og har forbedret sig og sin Opførsel. Vedbliver han som Repetiteur i **L a u r e n t s** Skole, bør han efter min Formening a parte betales derfor.

3. Klasse.

- 7) **N i e l s S a h l**⁸⁹⁾
- 8) **H a n s S a h l**⁹⁰⁾
- 9) **S t e e n b e r g**⁹¹⁾
- 10) **K n u d s e n**⁹²⁾

ere velbetalte med 150 Rdl. i Forhold til de to første Klasser; men det er næsten umuligt at kunne leve heraf eller klæde sig. Den sidste, nemlig **K n u d s e n**, er af saa god Konduite og saa paalidelig i Tienesten, at han derfor til Exempel for andre fortjener en Opmuntring og Udsigt til Avancement i en højere Klasse ved første Vacance, uagtet han er den yngste i 3die.

Figurantinder.

1ste Klasse.

- 1) **Jfr. G e r m a n n**⁹³⁾
— **S a l a t h e**⁹⁴⁾

begge næsten uduelige til videre Tieneste, i hvilken de begge har tient vel og tabt deres Helbred.

⁸⁷⁾ Ebbesen naaede at blive en brugelig Danser i andet Plan, men aldrig noget betydeligt. Han maa nøjes med 200 Rdl. aarlig.

⁸⁸⁾ Se Note 12. Fik foruden Repetitørgagen (50 Rdl.) 150 Rdl.

Noterne 89—94 se næste Side.

2. Klasse.

3) Thidemann⁹⁵⁾ er vel betalt med 200 Rdl.

4) Frantzen⁹⁶⁾ fortjener i alle Henseender at faae de for hende vacant staaende 50 Rdl.

5) Büchling⁹⁷⁾ fortjener, hvad hun i denne Klasse nyder og at avancere ved forefaldende Vacance.

6, vacant.

3. Klasse.

7) Md. Schultz⁹⁸⁾ er endnu tjenstdygtig, men kan med 3 Børn umulig leve af 150 Rd.

8) Jfr. Rosenberg⁹⁹⁾ er invalide og uden Haab til Bedring.

9) Jfr. Knudsen¹⁰⁰⁾ nyder sin Løn som Pension.

10) Vacant.

C. Dandseskolen (Herr Laurents).

1) Grønfelt¹⁰¹⁾

2) Berg¹⁰²⁾

3) Schall¹⁰³⁾

4) Franck¹⁰⁴⁾

have hver 100 Rdl. i Løn og gjøre som Figuranter betragtet ligesaa meget Gavn som de i de 3 Figurant Klasser ansatte Personer. Berg og Franck tager endnu Undervisning af Lewer, omendskiønt de vide alt, hvad de behøve for at figurere i alle mulige Balletter. Dandsere kunne de ikke blive, og leve af deres Løn er endnu umuligere,

Ingen af disse vandt senere Navn i Theatrets Historie. Det vides at deres Gager ansattes saaledes:

N. Sahl 150 Rdl., H. Sahl 150 Rdl., Steenberg 150 Rdl., Knudsen 150 Rdl., Jfr. German og Salathé hver 200 Rdl. Jfr. Tidemann 200 Rdl., Jfr. Frantzen 150 Rdl., Jfr. Büchling 200 Rdl., Md. Schultz 150 Rdl., Jfr. Rosenberg 150 Rdl., Jfr. Knudsen 200 Rdl. 600 Rdl. var vacante i denne Klasse. Skolarerne Grønfelt, Berg, Schall og Frank, Skolarinderne Ellesen, Möller og Schmidt fik hver 100 Rdl., desuden anvendtes 80 Rdl. til Extra-betalingen og 480 til Pyntepenge til Figurantinder og Skolarer, hver 20 Rdl.

Skolarinder.

- 1) Ellesen¹⁰⁵⁾ }
 2) Møller¹⁰⁶⁾ } ere vel betalte med 100 Rdl.

3) Christiane Schmidt¹⁰⁷⁾ er bedre end de andre Skolarinder og lige saa god som nogen i Klasserne. Hun har en fortreffelig Altstemme, gaar flittig i Syngeskolen og gjør deri besynderlig god Fremgang. Hun bruges og med Fordeel i Chor, hvorfor hun intet nyder. Jeg troer, at hun med Ret fortjener at flyttes op i 3. Figurantinde Klasse og nyde de der vacant staaende 150 Rd. med den Betingelse, at hun herfor for det første skulde ansee sig lønnet for hendes Syngetieneste.

4) Fredelund¹⁰⁸⁾ anføres her allene, fordi hun under Dandseskolarindebenævnelse lønnes. Hun er formedelst Been-skade udelig til Dandsen; men hun giver Haab til en god Actrice i Elskerinde-Roller, saa burde hun vel med en forbedret Løn hensættes under Actricerne som Eleve.

Galeottis Dandseskole

og de deri af ham antagne Børn ere slet ikke nævnte i Reglementet. Nødvendigt bliver det dog, at der udsættes noget for disse Børn, i det mindste til Skoe og Strømper. Det er af denne Skole, man for Fremtiden skal vente Dandsere og Figuranter efterdi Laurents Skole er sluttet.

Skolarer.

1) Friederich Petersen. Den lille Dreng, som i Aar er seet i en Entrée, har gaaet 4 Aar i Skolen og er 10 Aar gammel. For ham er bestemt 10 Rd. kvartaliter.

2) Adam Ludvig Treen, 9 Aar gammel, har været 1¹/₂ Aar i Skolen, og mener Balletmesteren, at der af ham kan ventes en god Dandser.

¹⁰⁵⁾ Christiane Schmidt, der ikke blev stillet anderledes end de øvrige, debuterede senere d. 23. Novbr. 1787 som Jacinta i »Den falske Formodning«, 20 Aar gammel. Hun blev siden en brugelig Soubrette og Fremstiller af ældre komiske Roller, særlig udmærkede hun sig ved sin morsomme Dialekt i Cumberlandts: »Jøden« i 1792. Ved Udgangen af Sæsonen 1803—04 trak hun sig tilbage med Pension.

¹⁰⁶⁾ Marie Fredelund. Se Note 32 og 53. I Reglementet findes hun opført som Syngeskolarinde med 50 Rdl. aarlig.

3) Oluf Sömose, 11 Aar gammel og nylig antagen.

4) Andreas Brand Egot, 7 Aar gammel og nylig antagen.

5) Carl Rommelhof, 7 Aar gammel, nylig antagen.

Skolarinder.

1) Marie Svendsen, 14 Aar gammel, comfirmeret, har været 5 Aar i Skolen og bruges i Balletterne som Figurantinde. Hun bør lønnes som den lille Friedrich Petersen med 10 Rd. kvartaliter.

2) Marie Holm, 13 Aar gammel, har været 3 Aar i Skolen og giver Haab.

3) Juliane Rommelhof, 11 Aar gammel og nylig antaget.

Af saadanne fattige Børn som disse har Theatret faaet en Frølich, en Biørn, en Stuart, en Jensen!¹⁰⁹⁾

VI. Betiente og Opvartere

fra 1—26 incl. har jeg intet at anføre.¹¹⁰⁾

VII. Pensioner og Benaadninger.

Theatrets bestemte Fonds er næppe klækkeligt til at lønne den tjenstgiørende Etat, og derfor nødes Directionen at undertrykke mangt et godt Anslag til et tilkommende forbedret Theatre.

Ønskeligt er det derfor, at Directionen ved de kraftigste Forestillinger kunde formaae Hans kgl. Mayst. til at henvise Theatrets Pensionister, nærværende og tilkommende, til de Kasser, hvis Indtægter allene eller for den største Deel ere bestemte til Benaadninger.¹¹¹⁾

¹⁰⁹⁾ Mærkelig nok findes Galeottis Danseskole ikke nævnt med et Ord i hele Reglementet udover at Galeotti selv og hans to Medlærere har Løn. Desværre for Theatret sygnede jo Balletten hen i den derefter følgende Periode, saa at der ikke af nogen af de 8 Elever blev en Frøhlich, en Biørn eller en Stuart. De gled alle ud i Forglemmelsen.

¹¹⁰⁾ Paa denne Konto er i det endelige Reglement opført Udgifter af 6530 Rdl.

¹¹¹⁾ Det ses ikke, at Direktionen har taget denne Henstilling til Følge, der findes opført 1070 Rdl. aarlig hertil.

B. Bekostninger.

I. Forestillinger.¹¹²⁾

1 & 2

3) Paa Lysningsbekostningen kunde efter min Mening vel ansættes 500 Rdl. mindre. Jeg søger saa meget mueligt at holde Repetition og Prøver om Dagen.¹¹³⁾

4—11 incl.

12 og 13) Med dem troer jeg, der kunde træffes en Accord 100 Rdl., enten der spilles sielden eller tidt og frie Entrée synes mig at være en god Betaling.¹¹⁴⁾

14—19 incl.

20) er en overflødig Udgift. Theaterrevisionen kan forrette denne.¹¹⁵⁾

21

II. Decorationen.

Paa denne Udgift troer jeg, man med Tiden kan gjøre nogle Besparelser.¹¹⁶⁾

III. Garderobben.

De til samme udsatte 4000 Rd. vil næppe slaae til.¹¹⁷⁾

IV. Orchestret.

Jeg gjør her det samme Ønske som ved den Articul om Pensioner og Benaadninger.¹¹⁸⁾

V. Komediehusets Afgivt.¹¹⁹⁾VI. Præmier og Oversættelser.¹²⁰⁾VII. Tilfældige Udgifter.¹²¹⁾**Warnstedt.**

¹¹²⁾ Hertil beregnes i Reglementet 10248 Rdl. 2 Sk.

¹¹³⁾ Der ansættes 4000 Rdl

¹¹⁴⁾ Her tales om Udgifter til Brandmajoren, Vagtinspektøren og Garnisonsadjudanten. Der ansættes 136 Rdl. til den første og samme Beløb til de to sidste tilsammen.

¹¹⁵⁾ Her er Tale om Dørvogter ved Prøverne. Der ansættes 48 Rdl.

¹¹⁶⁾ Hertil ansættes 2500 Rdl.

¹¹⁷⁾ Garderobeudgifterne ansættes dog kun til 4000 Rdl.

¹¹⁸⁾ Theatrets Bidrag til Orkestrets Lønning af Hofkassen bliver 7000 Rdl.

¹¹⁹⁾ 75 Rdl.

¹²⁰⁾ 1000 Rdl.

¹²¹⁾ 2000 Rdl.

De samlede Udgifter beregnes til i alt 64103 Rdl. 2 Sk.

Indtægterne til 65980 Rdl.

Fremtiden viste, at Warnstedt fik Ret i, at Budgettet ikke var rigeligt nok.